

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Ο βιωματικός χαρακτήρας των έργων του Α. Παπαδιαμάντη τεκμηριώνεται με τη βοήθεια του αποσπάσματος ως εξής:

1. Τα αιγοπρόβατα που έβοσκαν στο νησί αναφέρονται ως μια φυσική κατάσταση. «Το ν' άκούη τις φωνήν εκεί.. έκτακτον»
2. Γίνεται αναφορά στους ψαράδες του νησιού: «Συγχρόνως τότε, κατά συγκυρίαν... άλιείς»
3. Αποδίδονται τα τοπία του νησιού της Σκιάθου. Περιγράφεται το βραχώδες θαμνώδες τοπίο, που καταλήγει στη θάλασσα, οι κολπίσκοι. Ο συγγραφέας δίνει ακριβείς προσδιορισμούς «προς το ανατολικομεσημβρινόν μέρος, από τον πέρα κάβον... κολπίσκου» .
4. Η κριτική διάθεση προς «όλας τας λυκοφιλίας και τους κυνέρωτας του κόσμου» αντανακλά την επιφυλακτική στάση του συγγραφέα προς τον αλλοτριωτικό χαρακτήρα της ενήλικης ζωής και προς τον αστικό βίο.
5. Η αναφορά στον πάτερ Σισώη που άσκησε καθοριστική επίδραση στον αφηγητή υποδηλώνει τη θρησκευτική αγωγή που έχει λάβει ο Α. Παπαδιαμάντης. «'Ορθώς έλεγεν... μοναστήρι.». Επίσης, γίνεται λόγος για τους μοναχούς του νησιού, πράγματα οικεία για το συγγραφέα.

B1.

- Πρωτοπρόσωπη αφήγηση: δηλώνεται ο βιωματικός χαρακτήρας του έργου και η συμμετοχή στα δρώμενα.
- επιτάχυνση αφήγησης: με συντομία αναφέρεται στα συμβάντα που ακολούθησαν τη διάσωση της Μοσχούλας.
- εσωτερικός μονόλογος: ο αφηγητής στοχάζεται εκφράζοντας βαθύτερες σκέψεις και προβαίνοντας σε αξιολογικές κρίσεις.
- εναλλαγές οπτικής γωνίας: ο ήρωας του έργου άλλοτε εμφανίζεται να αφηγείται από την οπτική γωνία του έφηβου βοσκού και άλλοτε από την οπτική γωνία του ενήλικου δικηγόρου.

B2. Στο απόσπασμα «'Η βάρκα... άνήλθον» αποδίδεται η σκηνή της διάσωσης με κάθε λεπτομέρεια.

Περιγράφονται συγκεκριμένα: η απόσταση της βάρκας (υπέρ τας είκοσιν όργυιάς από το μέρος όπου ήγωνία ή κόρη)

Ο τρόπος της κατάδυσης του αφηγητή στη θάλασσα (με την κεφαλήν κάτω, όργυιάς από το ύψος του βράχου)

Το βάθος της θάλασσας (υπέρ τά δύο άναστήματα)

Το είδος του πυθμένα (άμμόστρωτος, έλεύθερος βράχων και πετρών)

Οι δίνες του (δίνει και κύκλοι συστρεφόμενοι)

Οι δυναμικές κινήσεις του βοσκού (με τρία στιβαρά πηδήματα και πλευσίματα)

Το σώμα της κόρης (πλησιέστερον εις τον άφρόν του κύματος)

Οι περιγραφικές αυτές αναφορές προσδίδουν γλαφυρότητα και ζωντάνια στη σκηνή της διάσωσης. Συγχρόνως συνιστούν μια μορφή επιβράδυνσης που εξασφαλίζει την αληθοφάνεια στη δράση.

Η δραματική ένταση ενισχύεται εντείνοντας το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Η ακριβής απόδοση λεπτομερειών δεν αποβλέπει δηλαδή μόνο στην απόδοση του τοπίου ως ενός απλού σκηνικού. Δηλώνεται ακόμη περισσότερο η ατμόσφαιρα μέσα στην οποία δρα ο αφηγητής, ο οποίος αναπτύσσει τόλμη και αποφασιστικότητα

ξεπερνώντας από τη μια τις αναστολές και από την άλλη αντιμετωπίζοντας το κίνδυνο της βεβιασμένης κατάδυσης.

Χαρακτηριστικό είναι το σχόλιο του Κ. Τσάτσου «όταν απομακρυνθούμε κάπως από το έργο του Παπαδιαμάντη, εκείνο που απομένει μέσα μας δεν είναι ούτε οι μεγάλες σκηνές, ούτε οι ξεχωριστές περιγραφές, ούτε οι ανθρώπινοι τύποι, ούτε οι μεγάλες εξάρσεις· είναι αυτό που προσπαθώ να εκφράσω με τη λέξη «ατμόσφαιρα», διάχυτη σε όλο του το έργο».

Γ. Ο αφηγητής, από τη σκοπιά του ώριμου ενήλικα, στοχάζεται και αναλογίζεται το παρελθόν.

Θυμάται τα λόγια του πάτερ Σισώη και με διάθεση απολογισμού αναρωτιέται για το αν έπραξε σωστά εγκαταλείποντας την προοπτική του μοναχικού βίου.

Εκφράζει με τον προβληματισμό του ένα δίλημμα: πότε οδηγείται ένας άνθρωπος στην ευτυχία, στη σωτηρία της ψυχής του; Όταν ακολουθεί τις επιταγές ενός φυσικού, απλού βίου ή όταν ενδίδει στις προκλήσεις μιας πιο σύνθετης και πιο περίπλοκης ζωής;

Αρα υπολανθάνουν οι αντιθέσεις και οι αντιφάσεις που αποτελούν βασικό άξονα ερμηνείας του διηγήματος. Άλλωστε, σύμφωνα με το Δ. Τζιόβα το έργο μπορεί να διαβαστεί ως μια αλληγορία της έκπτωσης του ανθρώπου από μια αρχική κατάσταση ευδαιμονίας σε μια δυστυχισμένη και ανώφελη ζωή. Είναι δηλ. φανερή η αντινομία ανάμεσα στο φυσικό και στον αστικό βίο.

Δ. Ανάμεσα στο απόσπασμα του παπαδιαμαντικού διηγήματος «Όνειρο στο κύμα» και στο ποίημα του Κλείτου Κύρου «Οπτική απάτη» υπάρχει συνάφεια περιεχομένου:

- Και στα δύο κείμενα κυριαρχεί μια εξιδανικευμένη γυναικεία μορφή.
- Η Μοσχούλα στο διήγημα «Όνειρο στο κύμα» είναι μια έφηβη κοπέλα, δροσερή και αθώα που κολυμπά ανέμελη σ' ένα θαλασσινό, παραδεισένιο τοπίο.
- Η γυναίκα στην «Οπτική απάτη», γνέφει, χαμογελά μ' αστραπές στα μάτια και στα δόντια. Τοποθετείται σ' ένα διαφορετικό περιβάλλον από αυτό του διηγήματος, ένα μισοσκότεινο δωμάτιο, όμως εξίσου ονειρικό.
- Ο αφηγητής στο «Όνειρο στο κύμα» έχει τη θέση του θεατή όπως και ο άντρας στο ποίημα. Δεν είναι απλοί παρατηρητές βέβαια, αλλά συνεπαίρνονται από τη γυναικεία γοητεία. Μετέχουν λοιπόν συναισθηματικά και εξιδανικεύουν, μυθοποιούν τη γυναίκα.
- Και στα δύο έργα η απόσταση του χρόνου επενεργεί. Τόσο ο ποιητής ανακαλύπτει την οφθαλμαπάτη μετά το πέρας της νύχτας, όσο και ο αφηγητής του «Όνειρου στο κύμα» διαπιστώνει πως ο χρόνος, το πέραςμα στην ενήλικη ζωή αλλοιώνει την αθωότητα και τη γοητεία της εφηβικής ματιάς.